

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

вул.Підгірна, 46, м. Ужгород, Закарпатська область, 88000

тел: (03122) 3-33-41, факс: (03122) 3-42-02

e-mail: official@uzhnu.edu.ua Код ЄДРПОУ 02070832

05.02.2021 № 348/01-14

На № __16/01-14__ від __16.01.2021__

Голові правління Громадської організації
«Експертна спільнота пацієнтів України»
Горбасенко І.М.

Шановний Ігоре Михайловичу!

На звернення громадської організації «Експертна спільнота пацієнтів України», відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 05.11. 2008 р. № 976 вважаємо доцільним повернення екстемпоральної рецептури з метою лікування кожного конкретного пацієнта - споживача (personal drug – персональні ліки).

Великі надії були покладені на завершення реформи в Охороні здоров'я в Україні. Нажаль, не можливо робити аналіз при відсутності класичного призначення ліків - за рецептом лікаря. Як відомо, самолікування (отримання ліків без рецепта) стало нормою. В такій ситуації аптечний заклад не може повернутися до екстемпорального виготовлення ліків та проведення аналізу щодо потреби індивідуального виробництва ліків.

Виготовлення екстемпоральних ліків при існуючій нормативній базі та технології є можливим.

Виготовлені в аптеці ліки, як правило, вміщують мінімальну кількість допоміжних речовин, які можуть впливати на терапевтичний ефект, або викликати небажані побічні ефекти і не потребують великого терміну зберігання на відміну від ліків промислового виробництва.

В зверненні згадується досвід інших країн. Так, законодавство Польщі обмежує отримання ліцензії на відкриття наступної аптеки у випадку відсутності ліцензії на виготовлення ліків.

В медичних центрах США аптека готує ліки за рецептом, маючи необхідні дані про стан здоров'я пацієнта. Крім цього, персонал задіяний у виготовленні ліків обмежений в кількості, відповідальність строго персоніфікована. Технологія в більшості випадків побудована на використанні готових субстанцій – напівфабрикатів промислового виробництва.

На даний час в Україні видано офіційні і неофіційні збірники мануальних та магістральних багатотисячних прописів, що дає можливість лікарям знайти чимало вдалих комбінацій лікарських засобів, а фармацевтам найбільш раціональних технологій, а найголовніше індивідуальний підхід до лікування хворого.

З повагою,
Перший проректор ДВНЗ «УжНУ»

О.Г.Сливка

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Театральна площа, 2, м. Чернівці, 58002, тел./ факс (0372) 55-37-54
e-mail: office@bsmu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02010971

« 09 » 02 2021р. № 01.12/3-295

На №2020/86-02 від 29.12.2020р.

Голові правління Громадської
організації «Експертна спільнота
пацієнтів України»

І.Горбасенко

вул. Керченська, 5

м. Київ-151, а/с, 03151

Шановний Ігоре Михайловичу!

Ректорат університету на Ваш лист надає інформацію щодо нозологій, які потребують приготування екстемпоральних лікарських засобів та перелік екстемпоральних лікарських засобів, що не мають аналогів промислового виробництва.

Додаток: на 1 арк.

З повагою

В.о. ректора

Тарас БОЙЧУК

Іфтодій А.Г.
(0372) 546850

ПЕРЕЛІК

нозологій, які потребують приготування екстемпоральних лікарських засобів та перелік екстемпоральних лікарських засобів, що не мають аналогів промислового виробництва

Найбільш актуальним аптечне виготовлення є, в першу чергу, для лікування захворювань пацієнтів, які вимагають індивідуального підходу при підборі доз (новонароджені, немовлята, діти, особи похилого віку), в терапії алергічних, онкологічних, орфанних захворювань, а також в гастроентерології, стоматології, дерматології та офтальмології.

До основних нозологій, які потребують приготування екстемпоральних лікарських засобів, належать:

дерматити, піодермія, опіки, екземи, мікози, лишай, бородавки, хвороби волосся, короста, алергія різної етіології, трахеїт, бронхіт, диспепсичні розлади, гастрит, виразкова хвороба шлунку і дванадцятипалої кишки, геморої, отити тонзиліт, фарингіт, ларингіт, риніт, неврози, розлади з порушенням сну, епілепсія, невралгія, артрит, ревматизм, дискінезія жовчовивідних шляхів, атеросклероз, анемія, сечокам'яна хвороба, уретрит, блефарит, кон'юнктивіти, глаукома, катаракта, онкологічні захворювання; авітаміноз, гіповітаміноз, стоматит, молочниця, порушення лактації тощо.

Відсутні аналоги промислового виробництва:

- авторських прописів багатокомпонентних рідких лікарських засобів (мікстура Павлова, мікстура Кватера, мікстура Равкіна, розчин Дем'яновича тощо);
- водні та олійні суспензії цинку оксиду, тальку, вісмуту субнітрату;
- розчини калію перманганату, срібла нітрату;
- розчини для електрофорезу;
- суспензії сірки;
- розчин коларголу.

Проректор з лікувальної роботи,
професор

Андрій ІФТОДІЙ

Підготувала інформацію:
Ткачук Олеся - доцент кафедри фармації
(067) 2838968

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

✉ пр. Маяковського, 26, м. Запоріжжя, 69035
☎ 224-64-69, факс: 233-60-07
e-mail: zsmu@zsmu.zp.ua
web: <http://www.zsmu.edu.ua>
код ЄДРПОУ 02010741

MINISTRY OF HEALTH
OF UKRAINE
ZAPOROZHNYE
STATE MEDICAL
UNIVERSITY

✉ Mayakovskiy avenue 26, Zaporozhye,
Ukraine, 69035
☎ 224-64-69, fax: 233-60-07
w web: <http://www.zsmu.edu.ua>
e-mail: zsmu@zsmu.zp.ua

20.01.2021 № 08.3/130 на № _____

Голові правління Громадської
організації «Експертна
спільнота пацієнтів України»
Гербасенко І.

Шановний пане Ігорю!

Керівництво і науково-педагогічні співробітники Запорізького державного медичного університету вдячні Вам за проявлену увагу та опікування багатьма напрямками діяльності фармацевтичного сектору, зокрема, екстемпоральним виготовленням ліків в умовах аптечного закладу.

На сучасному етапі актуальність процесів оптимізації екстемпорального виготовлення лікарських засобів в нашій країні значно виросла у зв'язку зі значним ростом цін на готові лікарські препарати. Крім того, зважаючи на те, що переважну частину ліків вітчизняного фармацевтичного ринку складають препарати закордонних фармацевтичних виробників, (що також є причиною їх малодоступності для більшої частини населення), екстемпоральний сегмент міг би скласти достойну конкуренцію в форматі імпортозаміщення. До того ж, найкардинальнішою та яскравою відмінністю, що відрізняє аптечний заклад від торгової точки і є екстемпоральні лікарські засоби.

На наш погляд, головною метою розвитку саме аптечного виробництва лікарських засобів, як специфічного сегменту фармацевтичного ринку, повинно стати налагодження найбільш затребуваних в практичній медицині лікарських препаратів, з вже зареєстрованими в Україні субстанціями для їх виготовлення.

Національний фармацевтичний ринок потребує доступних, безпечних та ефективних лікарських засобів гіпотензивної, антидіабетичної, нейропротективної, протизапальної та ін. дій пероральної, парентеральної, ін'єкційної форм. При налагодженні виготовлення екстемпоральної рецептури, можливо провести заміну ін'єкційних на ректальні лікарські форми, біологічна доступність яких мало поступається парентеральним і має ряд додаткових переваг. Крім того, індивідуалізація фармакотерапії особливо необхідна новонародженим, немовлятам і дітям, оскільки для них часто терапевтичні дози є близькими до токсичних. Відповідно до міжнародних і вітчизняних джерел літератури індивідуально виготовлених ліків також потребують геріатричні хворі, пацієнти з дерматологічними захворюваннями тощо.

Надання можливості застосування екстемпоральних лікарських засобів несе в собі соціально-економічну складову і має наступні переваги: точне дозування діючих речовин відповідно до віку, маси тіла хворого; відсутність стабілізаторів, консервантів, барвників, коригентів смаку, що особливо важливо для немовлят і дітей, осіб похилого віку, пацієнтів із хронічними захворюваннями, обтяжених алергологічним анамнезом тощо; доступність ціни на курс лікування; відсутність можливості фальсифікації.

Насамперед, доцільно перерахувати чинники, що потребують першочергового перегляду у форматі виробництва ліків в аптечних умовах:

1. Регуляторний орган (що ставить аптеки з виготовлення ліків у несприятливі та давно застарілі умови,— а нові не вводить). 2. Бізнес. 3. Законодавча база. 4. Виробники. 5. Лікарі.

Крім того, для початку практичної реалізації цієї проблеми, на нашу думку, слід створити орган при МОЗУ для вирішення певних питань з цього напрямку, а саме:

1. Розробка Програми з розвитку та втілення екстемпоральної рецептури у аптечний та госпітальний сегменти.

2. Визначення переліку найбільш затребуваних (дороговартісних) готових імпорتنих лікарських засобів з метою подальшого проведення фахового аналізу з питання можливості їх відтворення в умовах аптеки та створення екстемпоральної рецептури для аптечного виготовлення.

3. Опрацювання типової системи управління екстемпоральним виготовленням на рівні регіону (держави) з використанням уніфікованих підходів до методики визначення «taxa laborum» (у тому числі оплати праці провізорів і фармацевтів, зайнятих у виготовленні лікарських засобів за індивідуальними рецептурними прописами), за участю досвідчених керівників аптечних установ та науковців різних спеціальностей.

4. Проведення фармакоекономічного аналізу з питань відповідності вартості/ефективності/корисності такого лікарського засобу.

Реалізація такої Програми не потребує завеликих капітальних витрат, при наявності фармацевтичних кадрів, які в умовах Безперервного професійного розвитку можуть удосконалювати свою кваліфікацію на базі таких наукових закладах вищої освіти, як ЗДМУ, НФаУ, ЛНФУ тощо. Крім того, потужний науковий потенціал вищеназваних ЗВО в змозі проводити роботи з високоякісним результатом щодо вивчення ринку, визначення конкурентоздатності, опрацювання розробки відповідних рецептур, технології і стандартизації екстемпоральних лікарських засобів.

Вважаємо, що обговорення напрямів розвитку екстемпорального виготовлення лікарських засобів для забезпечення вагомої соціальної функції аптек та доступності ліків, а також індивідуалізації фармакотерапії пацієнтів є актуальним.

Позитивний результат оптимізації цього напрямку поліпшить не тільки соціально-економічну складову населення України та дозволить створити нові робочі місця у вітчизняному високотехнологічному фармацевтичному секторі, а й приверне увагу до аптеки, як до закладу системи охорони здоров'я, яка виконує таку важливу аптечну функцію – виготовлення екстемпоральних лікарських засобів.

Науковці Запорізького державного медичного університету пропонують свою допомогу в рамках надання консультаційного та наукового сприяння в даному питанні.

Ректор ЗДМУ
д. мед. н., професор

Ю. М. Колесник.

Львівський національний
медичний університет
ім. Данила Галицького
79010 м. Львів вул. Пекарська, 69

24 " 01 / 2021 р.
№ 0-14/27

Голові правління Громадської організації
«Експертна спільнота пацієнтів України»
Горбасенко І.М.

Шановний Ігоре Михайловичу!

У відповідь на Ваш лист № 2020/86-13 від 29.12.20 р. підтверджуємо актуальність і важливість питання екстемпорального виготовлення лікарських засобів та діяльності виробничих аптек в Україні.

За останні роки кількість виробничих аптек в Україні знизилась до критичного рівня, у той час, як розвинені країни світу зберігають та вдосконалюють екстемпоральне виготовлення ліків, зокрема з метою індивідуального підходу до лікування кожного пацієнта.

Особливо актуальним є збереження екстемпорального виготовлення тих лікарських засобів, які не мають аналогів промислового виробництва, в тому числі через неможливість промислового випуску лікарських засобів з обмеженим терміном придатності.

Щодо переліку нозологій, які на сьогодні, в першу чергу, потребують використання екстемпорально виготовлених лікарських засобів, слід віднести дерматологічні захворювання, для лікування яких є потреба у лікарських та лікарських косметичних засобах, що не містять консервантів, стабілізаторів, барвників та інших допоміжних речовин, які можуть мати подразнюючу та іншу несприятливу дію на шкіру пацієнтів.

Також важливим є виготовлення екстемпоральних лікарських засобів для дітей раннього віку та новонароджених, оскільки застосування виготовлених у промислових умовах лікарських засобів передбачає розділення таблеток на декілька частин, що не є можливим для одержання однорідних доз.

Важливими є екстемпоральні ліки для людей літнього та похилого віку, особливо старших 65 років, оскільки це геронтологічні хворі, які повинні приймати багато різних лікарських форм, тому індивідуальний підбір дози активного фармацевтичного інгредієнта є необхідним. Екстемпорально виготовлені ліки для людей похилого віку дозволяють враховувати вік, масу, індивідуальну реакцію на препарати тощо, також вони, як правило, не містять стабілізаторів, консервантів, барвників та інших добавок, що має неабияке значення для літніх людей та пацієнтів із хронічними захворюваннями.

Щодо номенклатури екстемпоральних лікарських засобів в Україні на сьогодні, спостерігається потреба у виготовленні практично усіх видів лікарських форм:

- з твердих лікарських засобів - порошки для орального застосування для дітей раннього віку (*антигістамінні, протисудомні тощо*), а також різноманітні лікарські засоби аптечного виготовлення за авторськими прописами.

- з рідких лікарських засобів - рідкі лікарські засоби для орального застосування (*мікстури Кватера, Павлова, розчини кальцію глюконату, магнію сульфату*) та рідкі лікарські засоби для зовнішнього застосування (*назальні краплі, рідкі лікарські засоби для інгаляцій та інших фізіотерапевтичних процедур, спиртовмісні суспензії багатокomпонентного складу - з сіркою очищеною, левоміцетином, кислотою саліциловою, борною, тальком, цинку оксидом тощо*);

- з розчинів для парантерального застосування – інфузійні розчини, які не випускаються промисловістю, - *розчини натрію гідрокарбонату та розчини калію хлориду в різних концентраціях*; стерильні лікарські засоби для зовнішнього застосування, які практично не випускається фармацевтичною промисловістю і належать лише аптечному виробництву – *розчини фурациліну, етакридину лактату, хлоргексидину біглюконату тощо*;

- м'які лікарські засоби для нашкірного застосування – мазі для лікування екзем, піодермій, алергічних дерматитів тощо.

До препаратів, які не мають промислово виготовлених аналогів, належать водні та олійні суспензії цинку оксиду, тальку, вісмуту субнітрату. Рецептурні прописи з цих інгредієнтів складають основу суспензій для дерматологічних хворих. Також розчини окислювачів: калію перманганату, срібла нітрату, що застосовуються при надлишкових грануляціях, для обробки виразкових і опікових поверхонь, такі екстемпоральні форми виготовляють виключно в аптеках, оскільки вони мають обмежений термін придатності.

Розчини захищених колоїдів - протарголу, коларголу не виробляються фармацевтичною промисловістю з причини їх термодинамічної та агрегативної нестабільності.

Лікарські форми промислового виробництва мають стандартні обсяги фасування і дозування. Наприклад, фармацевтичною промисловістю випускаються розчини пероксиду водню 3% (фасування по 40 або 100 мл), хлоргексидин по 100 мл тощо. Часто такі обсяги ліків для лікувально-профілактичних установ закупувати недоцільно. Лікарняні аптеки на вимогу лікарень можуть виготовляти різноманітні обсяги і концентрації таких розчинів лікарських речовин.

Важливе значення для збільшення екстемпорального виготовлення ліків у цілому має пропагування серед лікарів виписування екстемпоральної рецептури.

На нашу думку, екстемпорально виготовлені лікарські засоби є затребуваними та життєво важливими для певних категорій пацієнтів. Також слід зауважити, що у 2021 році у закладах освіти фармацевтичного профілю відбудеться перший випуск магістрів фармації, однією з основних фахових компетенцій яких, згідно Стандарту вищої освіти України другого рівня галузі знань 22 “Охорона здоров’я” спеціальності 226 “Фармація”, є здатність організовувати та здійснювати виробничу діяльність аптек щодо виготовлення лікарських засобів у різних лікарських формах за рецептами лікарів та замовленнями лікувальних закладів, включаючи обґрунтування технології та вибір допоміжних матеріалів відповідно до правил Належної аптечної практики (GPP).

Проте для збереження виробничих аптек потребують перегляду нормативні документи, які регулюють загальні питання діяльності виробничих аптек, а саме:

- питання контролю якості в умовах аптек води очищеної та води для ін’єкцій – показники „питома електропровідність”, „механічні включення невидимі”, мікробіологічний контроль тощо;

- питання реєстрації субстанцій діючих і допоміжних речовин. Обмежений перелік зареєстрованих субстанцій унеможливорює виготовлення багатьох екстемпоральних лікарських засобів;

- забезпечення умов виробництва стерильних лікарських засобів - необхідність поширення вимог GMP на виготовлення лікарських засобів в аптеках, певною мірою як на промислові підприємства, є завищеною вимогою.

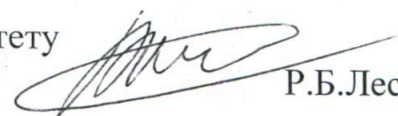
Завідувач кафедри технології ліків і біофармації
Львівського національного медичного університету
імені Данила Галицького, д. фарм. н., доцент

 С.Б. Білоус

Завідувач кафедри організації і економіки фармації,
технології ліків та фармакоекономіки
Львівського національного медичного університету
імені Данила Галицького, д. фарм. н., професор

 О.М.Заліська

Завідувач кафедри фармацевтичної, органічної
і біоорганічної хімії
Львівського національного медичного університету
імені Данила Галицького, д. фарм. н., професор

 Р.Б.Лесик

Завідувач кафедри фармакогнозії і ботаніки
Львівського національного медичного університету
імені Данила Галицького, к. фарм. н., доцент

 Н.В.Шаповалова

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53, тел. (057) 706-35-81, факс (057) 706-15-03
E-mail: mail@nuph.edu.ua, Web: nuph.edu.ua

21.01.2021 № 61/28-14
На № _____ від _____

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ЕКСПЕРТНА СПІЛЬНОТА
ПАЦІЄНТІВ УКРАЇНИ»

Голові правління

Ігорю ГОРБАСЕНКО

вул. Керченська, 5, Київ-151, а/с 32, 03151

Шановний пане Ігорю!

Національний фармацевтичний університет бере активну участь і проводить розробку документації щодо виготовлення, стандартизації та реалізації екстемпоральних лікарських засобів (ЕЛЗ) на підставі гармонізації національних вимог з нормативною базою країн ЄС і США. Перелік деяких з них наведено у додатку. Після широкого громадського обговорення документи було затверджено МОЗ України та введено в дію у визначеному порядку. Настанови та фармакопейні статті регулярно актуалізуються.

Національний фармацевтичний університет виходячи з актуальності проблеми аптечного виготовлення ЕЛЗ постійно проводить організаційно-правові та соціально-економічні дослідження за цим напрямком. Була проведена експертна оцінка стану аптечного виготовлення та доступності ЕЛЗ на основі комплексного анкетування фармацевтичних, медичних фахівців і населення. Результати Всеукраїнського опитування фахівців

виробничих аптек показали, що, з одного боку, за останнє десятиріччя спостерігається тенденція до зменшення кількості таких аптек, а з іншого – до укрупнення аптечного виготовлення ліків. Незважаючи на високі темпи розвитку вітчизняного промислового виробництва ЛЗ, мають місце неодинокі випадки, коли вони не здатні повністю забезпечити потреби окремих груп пацієнтів, зокрема *дитячого та похилого віку та тих, хто страждає на алергію чи хвороби шкіри тощо*. Виявлена також тенденція до збільшення виписаних магістральних препаратів, перш за все *дерматологічних*, що доводить їх терапевтичну ефективність і необхідність. Перепонами у призначенні ЕЛЗ є обмежена фізична доступність населення до виробничих аптек (84,2%).

До основних проблем аптечного виготовлення респондентами було віднесено загальнодержавні: висока ставка ПДВ – 20% у порівнянні з ГЛЗ – 7% (60,7% респондентів); складні ліцензійні умови (55,4%), відсутність реєстрації на деякі субстанції (46,4%), а також галузеві – недостатність знань з екстемпоральної рецептури у лікарів (82,1%); відсутність досвіду у молодих кадрів (67,9%). [Немченко А. С., Царьова К.О., Хоменко В. М. Аналіз сучасного стану та проблем аптечного виготовлення ліків в Україні. *Фармацевтичний журнал*. 2020. №3. С. 29-38].

Анкетне опитування дерматологів і населення дозволило визначити стан та основні перепони призначення екстемпоральних дерматологічних засобів. Встановлено, що більшість лікарів-дерматологів (63,2%) призначають ЕЛЗ пацієнтам через те, що вони економічно доступні для пацієнтів, а також дають змогу індивідуалізувати фармакотерапію. Дослідження номенклатури дерматологічних ЕЛЗ дозволили виявити прописи, які найчастіше призначаються дерматологами. Такі прописи були порівняні зі стандартизованими прописами інших країн, що дозволяє дати рекомендації стосовно їх включення до Державного формуляра України. Недостатність знань лікарів щодо номенклатури та правил виписування рецептів, а також відсутність інформації у пацієнтів стосовно ЕЛЗ негативно

впливає на їх доступність і діяльність виробничих аптек. [Немченко А. С. Царьова К.О., Хоменко В. М. Аналіз думок лікарів-дерматологів і пацієнтів стосовно екстемпоральної рецептури. *Соціальна фармація в охороні здоров'я*. 2020. Т. 6, № 3. С. 26-33].

Науковцями НФаУ в 2020 році була запропонована концептуальна модель підвищення цінової та фізичної доступності екстемпоральних ліків, яка дозволила систематизувати основні проблеми аптечного виготовлення на всіх рівнях державного управління і розробити подальші шляхи їх розв'язання. [A. Nemchenko. Scientific and Applied Approaches to Improving the System of Prices and Tariffs for Medicines / A. Nemchenko, K. Tsareva // *Norwegian Journal of development of the International Science*, №53, Vol. 1. 2021. P. 28-34].

Перелік стандартних ЕЛЗ за нозологіями наведено у методичних рекомендаціях «Екстемпоральна рецептура (технологія, аналіз, застосування)», що було затверджено наказом МОЗ України від 01.07.15 № 398. – К. : 2016 р. – 352 с.

Аптека має право виготовляти інші ЕЛЗ за прописом лікаря у різних лікарських формах.

Ректор

Алла КОТВИЦЬКА

1. Вимоги до виготовлення нестерильних лікарських засобів в умовах аптек: Методичні рекомендації (затверджено наказом МОЗ України від 3 серпня 2005 р. № 391). 2-ге вид. – К.: МОЗ України, 2005. – 98 с.

2. Вимоги до виготовлення стерильних та асептичних лікарських засобів в умовах аптек : Методичні рекомендації (затверджено наказом МОЗ України від 3 серпня 2005 р. № 391). 2-ге вид. – К.: МОЗ України, 2005. – 80 с.

3. Вимоги до виготовлення стерильних та асептичних лікарських засобів в умовах аптек: настанова СТ-Н МОЗУ 42-4.5:2015, затверджені Наказом МОЗ України № 398 від 01.07.15. – К., 2015. – 76 с.

4. Вимоги до виготовлення нестерильних лікарських засобів в умовах аптек : настанова СТ-Н МОЗУ 42-4.5:2015, затверджені Наказом МОЗ України № 398 від 01.07.15. – К., 2015. – 109 с.

5. Екстемпоральна рецептура (технологія, аналіз, застосування) : Методичні рекомендації, затверджені Наказом МОЗ України № 398 від 01.07.15. – К. : Видавничий дім «Агентство Медичного Маркетингу», 2016. – 352 с.

6. Немченко А. С., Назаркіна В. М., Царьова К. О. Формування собівартості екстемпоральних лікарських засобів: розрахунок тарифів за індивідуальне виготовлення ліків в аптеці : метод. рекомендації. Київ, 2015. 37 с.

Фармакопейні статті на екстемпоральні лікарські засоби

1. **Монографія 5.N.1. «Екстемпоральні лікарські засоби»** / Державна фармакопея України / ДП «Науково-експертний фармакопейний центр». – 1е вид., 2 допов. – Х. : Держ. п-во «Науково-експертний фармакопейний центр», 2008.

2. Нестерильні лікарські засоби, виготовлені в аптеках. Державна Фармакопея України : в 3 т. / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». — 2-е вид. — Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2014. — Т. 3.

3. М'які лікарські засоби, виготовлені в аптеках. Державна Фармакопея України : в 3 т. / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». — 2-е вид. — 2014 р. — Т. 3; 2-е вид., доповнення 4. — 2020 р.

4. Порошки, виготовлені в аптеках. Державна Фармакопея України : в 3 т. / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». — 2-е вид. — 2014 р. — Т. 3; 2-е вид., доповнення 4. — 2020 р.

5. Супозиторії та песарії, виготовлені в аптеках. Державна Фармакопея України : в 3 т. / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». — 2-е вид. — 2014 р. — Т. 3; 2-е вид., доповнення 4. — 2020 р.

Ректор

Алла КОТВИЦЬКА